

Broedvogels van Hiemstrastate in 2017

Willem van Manen

Sovon-rapport 2017/69

Broedvogels van Hiemstrastate in 2017

Willem van Manen

Sovon-rapport 2017/69
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van Vereniging
Natuurmonumenten

Natuurmonumenten

Colofon

© Sovon 2017

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurmonumenten

Illustratie omslag: Willem van Manen

Wijze van citeren: van Manen W. 2017. Broedvogels van Hiemstrastate in 2017. Sovon-rapport 2017/69. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN-nummer: 2212 5027

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Beschrijving van het gebied.....	4
3. Werkwijze.....	5
3.1. Methode & veldwerk.....	5
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens.....	5
3.3. Weersomstandigheden.....	5
4. Resultaten.....	6
4.1. Soorten en aantallen.....	6
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen.....	6
4.3. Soortbesprekingen.....	8
5. Evaluatie.....	11
6. Literatuur.....	12
Bijlage 1. Soortkaarten inventarisatie 2017.....	13

Samenvatting

In 2017 is op verzoek van Vereniging Natuurmonumenten Hiemstrastate (56,9 ha) geïnventariseerd op broedvogels. Hiemstrastate is een landgoed, aangelegd rond 1875 op de heide in Midden-Drenthe. Alleen de meest algemene soorten broedvogels zijn niet gekarteerd, niet geïnventariseerde soorten zijn: Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink. Er zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang begonnen. Vrijwel alle delen van het gebied werden tweemaal in de ochtendschemer bezocht voor het vaststellen van nacht actieve soorten. In totaal werd 18 uur en 52 minuten besteed aan veldwerk, resulterend in een onderzoeksintensiteit van 14,6 min/ha.

In totaal werden in het onderzochte gebied 42 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 34 zijn gekarteerd. Vier soorten komen voor op de Rode Lijst. In de periode 1984-2017 waren soorten van oud bos stabiel of namen toe, terwijl soorten van jonge bosstadia en open plekken afnamen of verdwenen. Ook soorten die broeden in bos, maar foerageren in cultuurland, namen sterk in aantal af of verdwenen als broedvogel.

In 1989 werd het eerste broedgeval van Boomklever vastgesteld in Hiemstrastate. In 2017 was het een van de meest algemene gekarteerde soorten in het gebied. Hiemstrastate, 4 april 2005, Willem van Manen.

1. Inleiding

In 2017 is op verzoek van Vereniging Natuurmonumenten Hiemstrastate (56.9 ha) in Midden-Drenthe gekarteerd op broedvogels. Hiemstrastate is een landgoed, waarvan de oudste delen stammen uit 1875. Het gebied is in beheer bij Natuurmonumenten sinds 1986. Ronald Popken was de vaste contactpersoon bij Natuurmonumenten. Petra Verburg was verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor. Sovon-collega's Lara Marx en John van Betteray worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport. Vincent de Boer en Ronald Popken voorzagen het concept van commentaar.

In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van de Commissie Soorten Nederlandse Avifauna (CSNA) die per 1 januari 2013 in gebruik is genomen door Sovon. Voor de volgorde van deze lijst zie www.dutchavifauna.nl/list.

Zicht vanuit nestholte van Zwarte Specht in de richting van het landhuis. Aan weerszijden zijn de rododendronstroken te zien, Hiemstrastate, 20 april 2017, Willem van Manen.

2. Beschrijving van het gebied

Hiemstrastate heeft een oppervlakte van 56,1 ha. Een houtwal met een blokje berkenbos van 0,8 ha ligt los van het landgoed, maar is eigendom van Natuurmonumenten en is in de inventarisatie betrokken. Het gebied ligt ten zuiden van de weg Hooghalen-Zwiggelte en is aan de meeste zijden omgeven door intensief gebruikte en diep ontwaterde landbouwgrond. In het noorden grenst Hiemstrastate aan het Heuvingerzand, een bosgebied in eigendom bij Staatsbosbeheer.

Bos beslaat het grootste deel (36,9 ha) van de oppervlakte van het landgoed. De laan die het gebied over de hele lengte doorsnijdt is het oudst, aangeplant in 1875 en bestaat uit eiken en beuken. Veel van de eiken hebben inmiddels het onderspit gedolven, zodat er nu vooral nog dikke beuken staan. Ten westen van het landhuis is de laan aan weerszijden omzoomd met rododendrons, die hier en daar recentelijk zijn teruggezet. Ten zuiden van de laan domineren percelen met eiken van rond 100 jaar oud. Ten noorden van de laan ligt een lappendeken van perceeltjes douglas, lariks, grove den en zomereik en mengingen van deze boomsoorten. De dennen en eiken zijn bij benadering 100 jaar oud, de andere naaldbomen een jaar of 70. Delen die tijdens de stormen van 1972-73 zijn omgewaaid zijn opnieuw ingeplant met vooral eik. Ten noorden van de laan is in deze stormgaten spontaan vooral lariks opgeslagen. In de noordoostelijke punt ligt een blokje fijnspar van ongeveer 50 jaar oud. Vrijwel het hele bos is aangelegd op rabatten, een teken dat de bodem ooit behoorlijk nat moet zijn geweest. In geen van de greppels langs de rabatten staat tegenwoordig nog water, ook niet in natte tijden.

Min of meer centraal in het gebied ligt een landhuis, dat dienst doet als kunstgalerie, met aangrenzend een beeldentuin.

Ten oosten van het bosgebied ligt een drietal akkers met een gezamenlijke oppervlakte van 14,3 ha. De strook langs de weg ligt al jaren braak en er heeft zich een struikgewas van wilg, lariks en grove den ontwikkeld, hier en daar tot 5 meter hoog. De rest van de akkers was in 2017 ingezaaid met graan. Ze zijn van elkaar gescheiden door een eikenwal (meest noordelijke) en een niet meer gebruikte zandweg, omzoomd met eiken. Het perceeltje grasland dat in het bos ligt, wordt met regelmaat gemaaid en fungeert bij speciale galerie-gelegenheden als parkeerplaats.

In het noordelijk bosgedeelte liggen twee ondiepe plasjes, die in natte tijden behoorlijk water bevatten, maar in het droge voorjaar van 2017 op een gegeven moment vrijwel droog stonden.

Door het gebied loopt een wandelroute, die weinig wordt gebruikt en in het weekend is de galerie geopend, waarbij het bezoek zich doorgaans niet ver van het landhuis begeeft.

Figuur 1. Ligging van Hiemstrastate.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de Basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (van Dijk & Boele 2011). Hierbij zijn de meeste aanwezige soorten gekarteerd, met uitzondering van de meest algemene (Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink). De werkwijze is gericht op het registreren van zang, balts en overige waarnemingen, waarbij veel aandacht uitgaat naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Bij roofvogels en Zwarte Specht zijn nesten gezocht en gecontroleerd.

In het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht (tabel 1) die meest voor zonsopgang aanvingen. Vrijwel alle delen van het gebied zijn tweemaal in de schemer (voorafgaand aan de ochtendbezoeken) bezocht om soorten vast te stellen die overdag niet of nauwelijks actief zijn. In juli werd vanuit een boomtop op het Heuvingerzand de omgeving geïnventariseerd op Wespenspiegels, waarbij ook Hiemstrastate goed werd gedekt.

In totaal is 18 uur en 52 minuten aan veldwerk besteed. Exclusief het wespenspiegelsbezoek (voor alle andere soorten leverde dit bezoek geen waarnemingen op) was dat 13 uur en 52 minuten, waarmee de onderzoeksintensiteit uitkomt op 14,6 min/ha.

Tabel 1. Data en tijden van veldbezoeken aan het onderzoeksgebied.

Datum	Begin	Eind	Datum	Begin	Eind
23-mrt	5:33	8:30	27-mei	5:12	7:17
10-apr	6:01	9:10	17-jun	5:37	9:07
11-mei	4:36	6:47	19-jul	10:45	15:45

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Bij thuiskomst zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database van Hiemstrastate is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Tabel 2 geeft een globale indruk van de omstandigheden gedurende het broedseizoen 2017. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden overwegend gunstig.

Tabel 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni 2017, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

Maand	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2017	Ref	2017	Ref	2017	Ref
Maart	8,6	6,2	178	125	54	68
April	8,6	9,2	200	178	25	44
Mei	15,0	13,1	226	213	29	61
Juni	18,0	15,6	231	201	62	68
Juli	17,9	17,9	207	211	110	78

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In totaal werden in Hiemstrastate 42 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 34 zijn gekarteerd (tabel 3). Naast de soorten in de tabel kwamen Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink alle algemeen voor. Van de gekarteerde soorten was de Zwartkop het meest algemeen, gevolgd door Boomklever en Boomkruiper. Vier soorten komen voor op de Rode Lijst (Van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld, waaronder één met de status “kwetsbaar” en drie “gevoelig”.

Tabel 3. Broedvogels van Hiemstrastate in 2017. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL. (Kw=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig).

Soort	N	N/10 ha	RL	Soort	N	N/10 ha	RL
Buizerd	1	0.2		Staartmees	3	0.5	
Houtsnip	1	0.2		Grasmus	4	0.7	
Houtduif	4	0.7		Tuinfluitier	2	0.4	
Koekoek	1	0.2	KW	Zwartkop	20	3.5	
Bosuil	1	0.2		Boomklever	13	2.3	
Zwarte Specht	1	0.2		Boomkruiper	11	1.9	
Grote Bonte Specht	10	1.8		Spreeuw	3	0.5	
Kleine Bonte Specht	1	0.2		Zanglijster	10	1.8	
Gaai	3	0.5		Grote Lijster	3	0.5	
Zwarte Kraai	1	0.2		Grauwe Vliegenvanger	4	0.7	GE
Goudhaan	5	0.9		Gekraagde Roodstaart	4	0.7	
Vuurgoudhaan	1	0.2		Bonte Vliegenvanger	5	0.9	
Kuifmees	2	0.4		Heggenmus	1	0.2	
Zwarte Mees	1	0.2		Boompieper	6	1.1	
Matkop	3	0.5	GE	Groenling	2	0.4	
Glanskop	1	0.2		Appelvink	8	1.4	
Boerenwaluw	1	0.2	GE	Geelgors	4	0.7	

4.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Eerdere karteringen in het beboste deel van Hiemstrastate zijn uitgevoerd in 1984 (Schilperoord 1984), 1989 (Wessels & van Manen 1990), 1998 (van Manen 1998) en in 2006 en 2011 door Koos van Zegeren (archieff Natuurmonumenten). Bij de karteringen in 1984, 2006 en 2011 zijn alle soorten geïnventariseerd en werd navenant meer tijd besteed dan bij de latere karteringen, die qua werkwijze onderling sterk overeen komen. Het lijkt er, gezien de resultaten in tabel 4, echter op dat de aantallen van alle karteringen goed vergelijkbaar zijn. De tellingen in 2006 en 2011 zijn inclusief de akkers aan de oostzijde van het gebied, waardoor de aantallen van enkele soorten (gemerkt in de tabel) hoger uitkomen dan in de andere jaren.

Watervogels zijn verdwenen en ook alle soorten die foerageren in cultuurland, en Hiemstrastate alleen gebruik(t)en om te broeden, zijn sterk afgenomen (Houtduif, Holenduif, Ekster, Kauw en Spreeuw). Het is goed mogelijk dat de afname van Houtduif en Spreeuw sterker is dan hier aangegeven, omdat deze soorten bij oplopende dichtheden moeilijker zijn te tellen en aantallen in dergelijke gevallen worden onderschat. De afname van cultuurlandsoorten is waarschijnlijk de reden voor het recente verdwijnen van de Havik uit het gebied, deze soorten vormen de bulk van het voedsel van deze roofvogel.

Van de naaldbossoorten houdt de Kuifmees stand, maar Zwarte Mees is als broedvogel uit het gebied verdwenen. De Goudhaan lijkt opmerkelijk stabiel en Vuurgoudhaan is mogelijk wat toegenomen. Dat er tijdens de laatste karteringen geen Kruisbekken meer werden vastgesteld, kan berusten op toeval, al blijven werkelijk grote invasies zoals in de jaren tachtig en negentig de laatste decennia uit.

Soorten die houden van ouder bos zijn stabiel (Grote Bonte Specht, Boomklever, Boomkruiper, Appelvink) of in het geval van de Boomklever sterk toegenomen. Soorten die afhankelijk zijn van open plekken, zoals Gekraagde Roodstaart, Boompieper en Grauwe Vliegenvanger zijn in aantal afgenomen en hetzelfde geldt voor soorten van jongere bosstadia als Matkop, Braamsluiper en Tuinfluitier, Spotvogel en Heggenmus.

Tabel 4. Aantallen territoria in het beboste deel van Hiemstrastate in vier jaren van inventarisatie. Alleen de soorten staan vermeld die tenminste twee maal zijn geteld. In 1984 zijn alle soorten geteld. De tellingen in 2006 en 2011 zijn inclusief de akkers aan de oostzijde, waardoor de aantallen van soorten die zijn met een * in die jaren hoger uitkomen.

Soort	1984	1989	1998	2006	2011	2017
Nijlgans	0	0	0	0	1	0
Wilde Eend	3	+	0	0	0	0
Wintertaling	0	2	0	0	0	0
Kwartel	0	0	0	0	1	0
Havik	1	1	1	1	1	0
Buizerd	1	1	3	2	1	1
Torenavalk	1	1	0	0	0	0
Houtsnip	1	0	0	1	1	1
Holenduif	3	3	2	3	1	0
Houtduif	18	+	+	14	6	4
Zomertortel	0	0	2	0	0	0
Koekoek	1	1	0	1	1	1
Bosuil	0	0	0	1	1	1
Ransuil	0	1	0	1	0	0
Nachtzwaluw	0	0	0	1	0	0
Groene Specht	0	1	0	0	1	0
Zwarte Specht	1	1	1	1	0	1
Grote Bonte Specht	9	7	10	9	10	10
Kleine Bonte Specht	0	2	2	3	2	1
Wielewaal	0	1	1	1	0	0
Ekster	1	0	0	0	0	0
Gaai	6	+	+	3	4	3
Kauw	6	+	1	1	0	0
Zwarte Kraai	1	+	3	4	1	1
Goudhaan	6	+	+	12	6	5
Vuurgoudhaan	0	0	2	0	0	1
Kuifmees	0	1	2	5	2	2
Zwarte Mees	7	?	+	8	3	0
Matkop	7	+	6	5	3	3
Glanskop	0	1	0	0	0	1
Boerenzwaluw	0	?	?	5	5	1
Staatmees	4	+	+	4	2	3
Fluiter	3	1	0	9	2	0
Braamsluiper	1	1	0	0	0	0
Grasmus	0	1	0	2	5	1
Tuinfluiter	23	+	4	11	5	2
Zwartkop	19	+	10	21	25	19
Spotvogel	1	1	0	0	0	0
Boomklever	0	1	2	8	9	13
Boomkruiper	11	16	10	10	7	11
Spreeuw	16	+	+	12	9	3
Zanglijster	11	+	+	8	8	10
Grote Lijster	2	4	2	4	2	3
Grauwe Vliegenvanger	8	8	4	1	0	4
Gekraagde Roodstaart	3	9	6	4	5	3
Roodborsttapuit	0	0	0	0	1*	0
Bonte Vliegenvanger	3	1	0	3	3	5
Heggenmus	9	+	3	0	3	1
Witte Kwikstaart	1	?	1	2	1	0
Boompieper	13	15	11	19*	12*	4
Graspieper	0	0	0	1*	0	0
Groenling	0	?	0	1	0	2
Kneu	1	0	0	1	1	0

Soort	1984	1989	1998	2006	2011	2017
Kruisbek	2	3	0	0	0	0
Goudvink	0	0	1	1	1	0
Appelvink	1	6	6	5	3	8
Geelgors	0	2	0	8*	11*	3

4.3. Soortbesprekingen

Wespendief, N=0

In 2017 zaten nesten in het Heuvingerzand, op ongeveer 800 m ten noorden Hiemstrastate en in het Hijkerveld op iets meer dan 2 km ten westen van het gebied. Voor de vogels van deze paren ligt Hiemstrastate ruim binnen de actieradius en het zal dan ook zeker zijn gebruikt als foerageergebied. Tijdens mijn roofvogelonderzoek in 1983-2017 vond ik alleen voor 2008 een nest van een Wespendief in Hiemstrastate. Het zat pal boven het pad in een van de grootste beuken ten westen van het landhuis, en was nieuw gebouwd. Het werd pas gevonden in het voorjaar van 2009, maar aan de staat van het nest te zien waren er geen jongen uitgevlogen. In 2009 was het nest wederom belegd met verse takken, maar er is geen broedende vogel op gezien, noch zijn er jongen uitgevlogen.

Havik, N=0

In de periode 1983-2017 werd in alle jaren t/m 2014 een territorium vastgesteld, al werden in 2013 en 2014 geen eieren meer gelegd. In de 31 jaren waarin een territorium aanwezig was, werd in alle gevallen een nest gevonden, 14x in lariks, 9x in douglas, 4x in grove den en 4x in fijnspar. In 25 jaren werden eieren gelegd en in 24 gevallen was de legselgrootte bekend: 1x1, 2x2, 8x3, 12x4 en 1x5 (in 1990) eieren. In alle gevallen kwamen de eier uit: 3x1, 5x2, 8x3, 5x4, 1x5 en tweemaal een onbekend aantal jongen. De jongen vlogen in 22 gevallen uit: 4x1, 7x2, 4x3, 5x4 en tweemaal een onbekend aantal jongen.

Het verdwijnen van de Havik als broedvogel in Hiemstrastate heeft te maken met een structurele afname vanaf de tweede helft van de jaren negentig. Inclusief het aangrenzende Boswachterij Hooghalen nam het aantal territoria aanvankelijk toe van 8 in 1983 naar 12 aan het eind van de jaren tachtig tot halverwege de jaren negentig. In de laatste jaren bedraagt het aantal in dit gebied nog slechts 3-4 paren. In 2017 broedde het dichtstbijzijnde paar in het Heuvingerzand, op ongeveer 1.5 km van Hiemstrastate. De afname heeft te maken met afname van prooiaanbod, met name in het omringende cultuurland.

Negen dagen oud haviksjong in een van de laatste jaren dat de soort nog broedde in Hiemstrastate. Het zichtbare oor onderscheidt jonge Haviken van Buiszders. Hiemstrastate, 15 mei 2004, Willem van Manen.

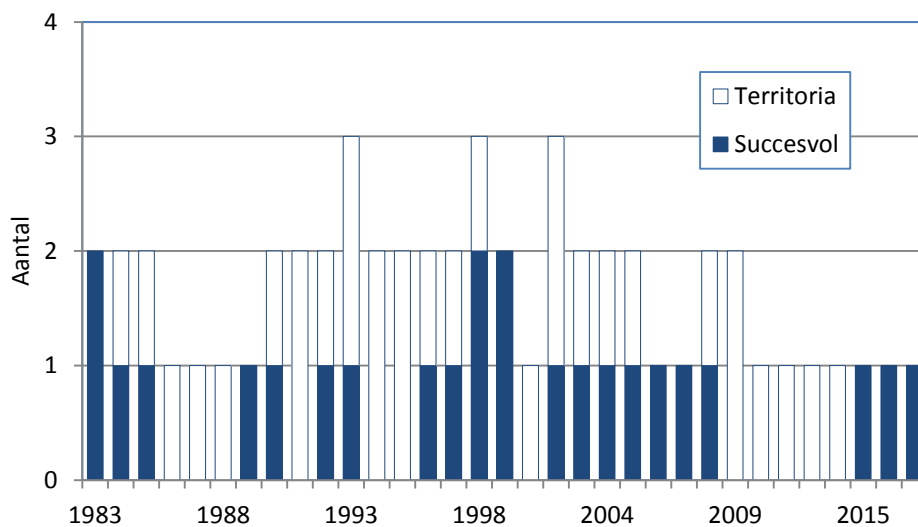
Sperwer, N=0

In 1983-2017 broedden niet jaarlijks Sperwers in Hiemstrastate. Territoria zijn opgevoerd in 1983-84 en 1986. Nesten zijn gevonden in 1988, 1993-96, 1999, 2001, 2004-05 en 2007. Daarna zijn geen Sperwers meer vastgesteld in het gebied, waarschijnlijk om dat er geen geschikte opstanden (dicht en eenvormig) meer waren om in te broeden.

Buizerd, N=1

In 1983-2017 werden in Hiemstrastate jaarlijks 1-3 territoria vastgesteld (Figuur 2). Er werden 49 nesten gevonden: 17 in grove den, 15 in douglas, 10 in lariks en 7 in fijnspar. In drie gevallen werd geen nest gevonden. Bij 52 broedpogingen werden in 21 gevallen geen eieren gelegd. De legselgrootte bedroeg: 2x1, 12x2, 11x3 en 6x een onbekend aantal eieren. In 25 gevallen kwamen eieren uit: 3x1, 12x2, 5x3 en 5x een onbekend aantal. In 24 gevallen vlogen er jongen uit: 5x1, 14x2, 3x3 en 2x een onbekend aantal.

Het nest van 2017 was nieuw gebouwd in een lariks. Er werden twee eieren gelegd en er vlogen twee jongen uit. Op 27 mei hadden beide jongen een tamelijk vies en verkleefd voorhoofd en zaten bij een van de jongen de oogjes enigszins dicht. Bij een later bezoek was hier niets meer van te zien en beide jongen vlogen succesvol uit.

Figuur 2. Jaarlijks aantal vastgestelde territoria en succesvolle broedgevallen van de Buizerd in Hiemstrastate 1983-2017.

Houtsnip, N=1

In de ochtend van zowel 11 als 27 mei werd een baltsende Houtsnip waargenomen boven het centraal gelegen graslandje.

Koekoek, N=1

Zowel op 27 als op 28 mei werd een roepend mannetje waargenomen in het gebied. Het gebied is in feite niet geschikt voor de soort (ontbreken waardvogels), maar omdat Koekoeken er grote territoria op nahouden en de roep over grote afstand kan worden gehoord, is de kans dat roepende vogels ooit wel eens in een willekeurig gebied worden waargenomen, nog steeds behoorlijk groot. Dit ondanks het zeldzame voorkomen.

Bosuil, N=1

Op het buizerdnest werd op 27 mei een volwassen Bosuil als prooi aangetroffen, vermoedelijk een verkeersslachtoffer, want volwassen Bosuilen laten zich niet pakken door Buizerds. Op ochtend van dezelfde dag werd bovendien een roepend mannetje gehoord.

Zwarte Specht, N=1

Van meet af aan was duidelijk dat de Zwarte Spechten grote interesse hadden in de boom, waar ook al eerder jongen waren grootgebracht. Bij beklimming op april bleek het oude hol halfvol water te staan en was een nieuwe holte nog niet half af. Wel alarmeerde er een Zwarte Specht. Op 27 mei trof ik twee jongen van 16 dagen oud in de holte. Het teruggerekende legbegin komt daarmee op 27 april. De

jongen hadden nauwelijks rood op de kop en de sekse kon niet met zekerheid worden vastgesteld. Bij Zwarte Spechten komt dit zeer zelden voor.

Jonge Zwarte Spechten met slechts een vage aanduiding van rood op de kop. Normaal is dat op deze leeftijd bijzonder duidelijk zichtbaar. Hiemstrastate, 27 mei 2017 (Willem van Manen).

Zwarte Kraai, N=1

Het territorium berust op een vers gebouwd nest in een eik, waarvan geen jongen zijn uitgevlogen.

Glanskop N=1

Glanskoppen komen onregelmatig voor in Hiemstrastate, dat al tientallen jaren op de grens van het verspreidingsgebied ligt. Verder naar het noordoosten komt de soort nauwelijks voor, maar verder naar het zuidwesten is hij algemeen.

5. Evaluatie

Hiemstrastate is een ouder en rijker bos dan de meeste bossen in de directe omgeving. Dit komt omdat de meeste bossen in de omgeving zijn geplant ter vastlegging van stuifzand (bijvoorbeeld het Heuvingerzand) of zijn ingeplant op de delen van voormalige heidevelden die het minst geschikt waren voor landbouw. Bij de aanleg van Hiemstrastate is niet geselecteerd op een schrale bodem. De vogelbevolking wijkt in die zin af, dat de dichtheden van Grote Bonte Specht, Boomklever en Appelvink iets hoger zijn dan in de meeste omringende bossen. De Boomklever vestigde zich hier iets eerder dan in de nabijgelegen boswachterijen. In dit licht zou in Hiemstrastate ook een vroege vestiging van de landelijk sterk toenemende Middelste Bonte Specht kunnen worden verwacht, maar deze soort werd in 2017 nog niet aangetroffen, ondanks speciale aandacht.

Voor enkele soorten is het gebied wel geschikt, maar door de geringe omvang van 57 ha, is de vestigingskans klein. Dit geldt bijvoorbeeld voor Wespendif en Havik, die het gebied wel gebruiken, maar er in 2017 niet broedden.

Het vogelleven rond de akkers aan de oostkant beperkte zich tot enkele struweelsoorten, Geelgorzen en Boompiepers. De akkers zijn te klein voor vestiging van soorten van open gebied.

Soorten die in cultuurland foerageren, maar broeden in aanpalende bossen, namen gedurende de afgelopen decennia sterk in aantal af. Dit heeft uitsluitend te maken met verminderd voedselaanbod in het cultuurland. Afname van soorten van jonge bosstadia heeft te maken met het geleidelijk verdwijnen van deze bosstadia in Hiemstrastate. Aangezien er niet vlaksgewijs wordt geveld en de laatste grote stormen dateren uit de jaren zeventig, kon successie zijn gang gaan. In een goed ontwikkeld, oud bos, is het normaal dat deze soorten ontbreken of voorkomen in zeer lage dichtheden.

Vanwege de leeftijd van het bos kent Hiemstrastate lokaal een specifieke bosflora, met soorten als zevenster, 15 mei 2005, Willem van Manen.

6. Literatuur

Van Beusekom R., Huigen P., Hustings F., de Pater K. & Thissen J. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.

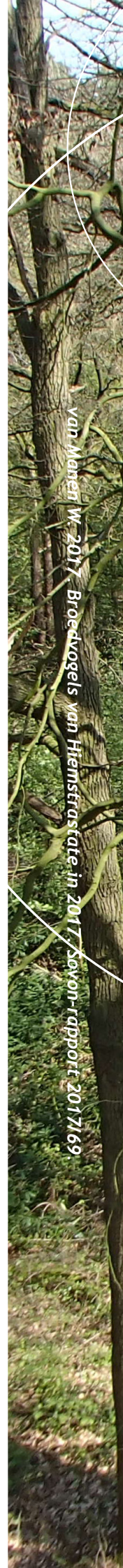
Van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Manen W. 1998. Broedvogels van Hiemstrastate in 1998. SOVON-inventarisatierapport 98/20. SOVON, Beek-Ubbergen.

Schilperoord L. 1984. Broedvogelinventarisatie Hiemstrastate 1984. Rapport Natuurmonumenten, geen plaats.

Wessels H. & van Manen W. 1990. Broedvogelinventarisatie Noordelijk Midden-Drenthe 1989. Rapport Provincie Drenthe, Dienst Ruimte en Groen, Assen.

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

van Manen W. 2017. Broedvogels van Hiemstrastate in 2017. Sovon-rapport 2017/169

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

